

Підтримка молодих фахівців як чинник інноваційного розвитку в умовах воєнного стану

Володимир Курило¹, Людмила Курило²

¹доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НААН,
завідувач кафедри
Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ)

²доктор економічних наук, професор,
професор кафедри
Національний університет «Києво-Могилянська академія» (м. Київ)

Військові дії в Україні суттєво вплинули і на життя людей, і на розвиток економіки в цілому, зокрема і на інноваційний. Питання вискоєфективної стратегії інноваційної діяльності, здатної забезпечити конкурентоспроможність підприємств на вітчизняних та світових ринках загострились як ніколи. І хоча стратегічним пріоритетним напрямом інноваційної діяльності є оновлення та розвиток сфери національної безпеки і оборони, проблеми кадрового забезпечення аграрної сфери мають деструктивні наслідки, спричиненні воєнним станом і мобілізацією.

Метою розвитку економіки країни і її аграрної сфери в післявоєнний період повинно стати забезпечення стійкого зростання продуктивності праці та конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників на основі технологічної модернізації економіки, підвищення їх інноваційної активності та впровадження нових продуктів, послуг, технологій, а також методів організації та управління господарською діяльністю для підвищення добробуту населення та стабільного економічного зростання на основі визначених національних пріоритетів. Все це неможливо без вирішення проблем освіти, науки, кадрового забезпечення у важких умовах сьогодення.

Коли конкурентоспроможність країн визначається пріоритетами знань, інновацій та інформації, потрібні довгострокові інвестиції в систему науки й освіти для накопичення інтелектуального капіталу. Щоб не втратити інтелектуальний капітал в Україні, слід підвищити витрати на освіту та стимулювати науково-дослідницьку й інноваційну діяльність. Необхідно формувати ринковий попит на знання, що приведе до збереження дієвих науковців, особливо зараз, в умовах воєнного стану.

За даними МОН України у 2025 році до закладів вищої освіти зараховано понад 178 тисяч осіб першокурсників (без урахування закладів з особливими умовами навчання), з них близько 65 тис. навчатиметься за держзамовленням. Загальна ж кількість студентів у закладах вищої освіти становить 1266,1 тис. осіб. Однак, слід зазначити, що в аграрних закладах вищої освіти тільки біля 32% студентів навчаються за сільськогосподарськими спеціальностями [1].

Зараз в Україні спостерігається дисбаланс потреб ринку праці та спроможності закладів освіти їх задовільнити, що пояснюється, насамперед, значною втратою на ринку праці осіб працездатного віку у зв'язку з мобілізацією.

За сучасних умов логічним кроком у розвитку вищої освіти вбачається подолання проблеми працевлаштування молодих спеціалістів – випускників закладів вищої освіти: стимулювання їх працевлаштування в Україні і зниження відтоку спеціалістів із країни. Вирішення цього складного і багатоаспектного питання залежить від кількох чинників. Одним із основних є зацікавленість роботодавців у підготовці фахівців певних напрямів, спеціальностей і спеціалізацій. Зацікавленість роботодавців будь-якої галузі економіки та сфери послуг у підготовці відповідних фахівців безпосередньо залежить від державних гарантій забезпечення належних економічних умов таким суб'єктам господарювання. З цією метою, на нашу думку, необхідно передбачити у Державному бюджеті України, як новацію, кошти на здійснення заходів щодо заохочення роботодавців у підготовці фахівців для важливих галузей економіки держави, їх підтримки та стимулювання. Цілеспрямована державна підтримка роботодавців має передбачати для них певні гарантії: державні дотації підприємствам, виплата допомоги роботодавцям для організації нових робочих місць, підготовки фахівців, перепідготовки і підвищення кваліфікації працівників.

У цьому контексті було б доцільним, щоб державні гарантії роботодавцям у підготовці фахівців для важливих галузей економіки закріплювалися на законодавчому рівні. З огляду на викладене, на наш погляд, слід прийняття новий закон, наприклад „Про правові засади стимулювання роботодавців у підготовці фахівців для важливих галузей економіки України”, який би визначив правові, організаційні, фінансові засади створення умов для стимулювання роботодавців у питаннях підготовки фахівців для таких галузей з метою забезпечення їх кваліфікованими кадрами, тобто тих роботодавців, які беруть участь у підготовці фахівців у цих сферах [2]. Закон має передбачати раціональний механізм реалізації цих гарантій, принципи взаємодії роботодавців з органами державної влади та місцевого самоврядування, закладами вищої освіти, а також визначати обсяг їхніх прав, обов'язків, засоби правового захисту, тобто в цілому бути спрямованим на реалізацію права громадян на освіту та підвищення ролі роботодавців у відносинах із закладами вищої освіти.

Закон повинен також гарантувати отримання роботодавцями оперативної інформаційної підтримки, забезпечення їх результатами аналітичних досліджень, оглядів, коментарів, які стосуються кадрового забезпечення, організацію участі роботодавців у семінарах, конференціях, форумах з питань розвитку освіти в Україні.

Цей законодавчий акт також має декларувати напрями забезпечення високого рівня поінформованості суб'єктів господарювання про зміст підготовки фахівців за спеціальностями, що становлять інтерес для них. Це буде дієвою допомогою роботодавцям в організації їх співробітництва з молоддю, яка виявила бажання навчатися у закладі вищої освіти за певним фахом.

Для реалізації державної підтримки молодих фахівців доцільно створити Всеукраїнський центр державної підтримки молодих фахівців. Напрямами його діяльності можуть бути:

- надання грошової підтримки молодим фахівцям, які працюють у важливих галузях економіки;
- інформаційна підтримка молодих фахівців;
- консультування молодих фахівців спеціалістами різних галузей економіки з метою підвищення кваліфікації;
- проведення зустрічей молодих фахівців із представниками міжнародних організацій, органів державної влади, громадських організацій та науково-дослідних установ в Україні з питань підтримки;
- видання інформаційно-консультаційних матеріалів;
- організація безкоштовної допомоги юриста, психолога;
- сприяння молодим фахівцям у продовженні навчання в аспірантурі;
- отримання молодими фахівцями профорієнтаційних послуг;
- інформування про перепідготовку і підвищення кваліфікації молодих фахівців.

Аналогічні завдання можуть виконувати Регіональні центри державної підтримки молодих фахівців, які доцільно створити в кожній області.

Необхідною вбачається також розробка Державної програми з питань підтримки молодих фахівців, які працюють у важливих галузях економіки України. Програма, на нашу думку, має передбачати пільги для молодих фахівців, які працюють у важливих галузях економіки України, а саме:

- гарантування стабільної заробітної плати у розмірі не менше трьох мінімальних заробітних план;
- забезпечення житлом;
- створення розвиненої соціальної інфраструктури;
- компенсація проїзду з місця проживання до місця роботи;
- щорічна виплата грошової допомоги на оздоровлення;
- надання одноразової допомоги при створенні сім'ї;
- гарантована стипендія від підприємства при продовженні навчання в аспірантурі;
- організація культурно-масової, фізкультурної та оздоровчої роботи на підприємстві;
- дієвий контроль за охороною праці на підприємстві;
- дієвий контроль за належним рівнем соціального захисту.

У цілому проблеми якісного кадрового забезпечення суб'єктів господарювання, зокрема і в аграрній сфері, зважаючи на кадровий голод, викликають велике занепокоєння в Україні. Їхнє вирішення однаковою мірою залежить як від держави, так і від роботодавців, які повинні усвідомлювати, що якісні, високопрофесійні кадри – це найцінніший здобуток підприємства, найефективніше вкладення капіталу. У цьому контексті високопрофесійні кадри доречно розглядати як складову інтелектуального капіталу, оскільки цей чинник безпосередньо і потужно впливає на формування інтелектуального капіталу підприємства, галузі, економіки та інтелекту нації в цілому.

Список використаних джерел

1. Вступна кампанія 2025: що потрібно знати. [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/news/vstupna-kampaniia-2025-shcho-potribno-znaty>.
2. Курило Л. І. Інтелектуальний капітал в аграрній сфері економіки : монографія. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2012. 330 с.

Сучасні тенденції та виклики інноваційного забезпечення цифрової трансформації в сільському господарстві

Володимир Мамчур¹, Віталій Пискливець²

¹доктор економічних наук, старший дослідник,
заступник директора

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (м. Київ)

²аспірант

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (м. Київ)

В дослідженні розглянуто основні тенденції цифрової трансформації аграрного сектору, окреслено ключові інноваційні напрями розвитку та визначено основні виклики, що постають перед сільським господарством у процесі впровадження цифрових технологій.

Тенденції цифровізації агросектору на сучасному етапі полягають у [1]:

– активному впровадженні технологій (AgriTech) – систем точного землеробства, інтернету речей (IoT), дронів, супутникового моніторингу, роботизації агровиробництва;

– використанні Big Data та аналітики для прогнозування врожайності, оптимізації ресурсів і зниження ризиків;

– зростанні ролі цифрових платформ для управління агропідприємствами, логістики та збуту продукції.

– розвиток біотехнологій і «зелених» інновацій у контексті сталого розвитку.

Інноваційне забезпечення цифрової трансформації полягає у підвищенні інвестицій у наукові дослідження та розробки (R&D) в аграрній сфері. А також формуванні аграрних стартап-екосистем і партнерств між бізнесом, наукою та державою. Важливим аспектом також є використання штучного інтелекту (AI) і машинного навчання для оптимізації виробничих процесів. На сучасному етапі також важливого значення набула цифровізація ланцюгів постачання через блокчейн-технології.

Ключові виклики інноваційного забезпечення цифрової трансформації в сільському господарстві такі:

– недостатній рівень цифрової грамотності сільського населення;

– висока вартість впровадження інновацій і слабка інфраструктура в сільських регіонах;